42ՐԴ ՏԱՐԻՇԻՒ 2458 ԻՋՄԻՐ 25 ՅՈՒՆՎԱՐ 1921 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՏՆՕՐԻՆ-ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Հ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տարեկան 700 դր.
Վեցամսեայ 350 »
Եռամսեայ 200 »
Օրագրատան տրկ. 2 սենթ. տակի
Ամերիկա 7 տոլար

Ստացողագրերը կ'ակսին ամեն ամսոյ 1 եւ 15ին

100 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ - Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Օրաթերթ ազգային եւ հաղաքական

Fondateur
M. MAMOURIAN

Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

„Arévélian Mamoul„
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՈՉԻՐՆԵՐԸ

Բ.

Մեր երկրորդ հերոսն է Գ. Արամ Թահտաճեան, նոյնպէս եօթը տարի եւ րոպա բնական նրբաճաշակ «վերլուծող մը»։

Ասիկա վերինին նման գաշոյն չը գործածեր այլ Քոյին։

Ասիկա բարի կըլլայ ատորագրելու իր յօդուածին տակ իր իսկական անունովը, դի մի գուցէ 1921 տարիին հրաչակերտը ըլլալու կոչուած «վերլուծումի մը» հեղինակը անծանօթ մնայ ապագայ պատմութեան։

Վերինը կը նմանի այն նպարավաճառին որ իր որդոյ պանիրը կուզէ քշել առանց անոր որու պատկանիլը գիտցնելու։

Իսկ Գ. Թահտաճեան կը նմանի այն խոհարարին որ իր հոտած միսովը պատրաստած փլմաները քշելու համար պէտք չունենար վարանումի. կենալու համար պատուկին առջեւ, համոզումով մը թէ գործածուած բուրումնաւէտ համեմներու շնորհիւ միշտ անորոշ պահ մնայ միսին որակը։ Հապա ատիկա պարագայ մըն է որ գոնուի մէկը պատրաստողին բնկնէն վար լեցնող, ինչպէս կը պատահի Գ. Արամ Թահտաճեանին։

Գ. Թահտաճեան քիչ անգամ կը գրէ, անիկա երկար օրեր երկունքի շրջան մը կանցնէ լոյս աշխարհ բերելու համար ապագին օգտակար «վերլուծումներ», եթէ օգտակարը չը կրնայ, գէթ օգտակարը ողջ ըլլայ, հերիք է որ հաստատութիւնը վերյիշէ թէ Ծոնիականի ափերը պատիւը ունին եղէ ոչ ծնուցանելու գէթ սնուցանելու Գ. Արամ Թահտաճեանի նման տող ՝ղաւոր «վերլուծող մը»։

Գ. Թահտաճեան հանդիսաւոր մուտք մը կը գործէ այս անգամ նոր աշխարհին սեմէն ներս, բարբառելով «Մենք հայ անունը կրող որևէ անձի քաշմամբ չենք կրնար ըլլալ, կը քննադատեմք զայն, բայց քշնամական զգացումներ չենք տածեր անոր նկատմամբ». դարձեալ «Ես պիտի ջանամ խիստ պարզօրէն խօսիլ առանց յետին միտքեր ունենալու»։

Այս ոսկեզօծ խօսքերուն մէջ է որ Գ. Թահտաճեան պարակիլ կը ջանայ իր ժահրոտ լորձունքով քրծած դէմքերը որոնք չատ կը յարմարին վերթուենաւորելու իրենին նման հիւանդ ուղեղներու։

Ժողովուրդին կոդմանէ Թամկավարներուն հանդէպ ցուրտ վերաբերումը ցոյց կը տրուի հոգեր, մինչ Դաշնակցութիւնը յաղողեր է ձեռք ձգել խոշոր ազդեցութիւն մը, ազգային զանազան մարզերու մէջ, առ այս Գ. Թահտաճեան կըսէ «Թէ ինչո՞ւ այս ցուրտ վերաբերումը իրենց հանդէպ, ահա ինչ որ պիտի փորձեմ վերլուծել»։

Սկսելէ առաջ սակայն «վերլուծումի» գործողութեան հարկ կը տեսնէ փիլը յառաջաբան արտայայտութիւն մը թէ ի՞նչ կը մտածէ ամսկավար ակզբունքներու վերաբերմամբ» հետեւող ժողովրդի։

«Հակառակ որ անձնապէս հակումներ ունեցած ըլլամ ընկերվարական կարծիքներու, և սակայն հայ ազգին համար խորհած եմ միշտ նախապատուութիւն տալ ամկավար դրութեան մը, վասնզի անչափ ու անբաւական կերպով հնձուած, զեղչուած և աղքատացած մեր համայնքին համար, երբ հաւատարտակէս պէտք կայ գործակցութիւնը ազգին բոլոր տարրերուն անխտիր, ընկերվարական վարկածներէ տարուելով այլամերժ ուղղութեան մը հետեւիլը պիտի ըլլար խիստ վնասակար պերճանք մը մեզի համար»։

Ներելի կ'ըլլա՞յ արդեօք հոս մէջ ընկենալ երկու հարցում ուղղել Գ. Թահտաճեանի Քէ, Ա. Ազգին համար նախապատիւ համարած ամկավար գրութիւնը ընդհանրացնելու համար ի՞նչ միջոցներ գործադրած և այդ նպատակով քանի տող գիր գրած է։ Բ. Ազգին համար խիստ վնասակար պերճանք նկատած ընկերվարական վարկածներէ ժողովուրդը զգուշացնելու համար ի՞նչ միջոցներ գործադրած և քանի՞ տող գիր գրած է, մանաւանդ երբ կը տեսնէր թէ մեր ղեկավորները այդ վնասակար պերճանքը բիրերով և գաշոյններով պարտադրել կուզէին խեղճ ու կրակ մեր ժողովուրդին։

«Վերլուծումը» կ'սկսի.

Եւ Գ. Թահտաճեան կը ներկայացնայ երբ Թամկավար-տեսաբան մը և «առանց յետին միտքեր ունենալու» կը ճգնի ապացուցանել թէ ամկավարներ չեն կրցած քափանցել իրենց ծրագրին էութեան և առ այս ի լոյս կ'ընծայէ հետեւեալ հատուածը։

«Կը հաւատամ որ Թամկավարները կրնան ունեցածչըլլալ կատարելագործեալ ծրագիր, կարգ չըսէլէ, հարց է սակայն գիտնալ թէ անոնք միաժամանակ որ աստիճան կրցած են քափանցել Լենոր էութեան և իւրացնել ամկավար սկզբունքները, որովհետև եթէ երբէք կարելի բլլար գնահատել համայքնի մը ձիրքերն ու անոր կատարելիք դերը, հիմնուելով միանգամայն անոր ցուցադրած օջէնտներուն վրայ, Թուրքիա, ապահովար աշխարհիս էն չնորհքով երիկրը, ու մենք Հայերս ալ էն երջանիկ հատուածը պէտք էինք ըլլալ այսօր»։

Այս հատուածին վերի մասը խորհիլ կուտայ թէ Թամկավարներուն «կատարելագործեալ ծրագիրը» անպատճառ Գ. Թահտաճեանի նման տեսաբաններ պատրաստած ըլլալու են, քանի որ ամկավարներուն՝ անոր էութեանը քափանցած ըլլալը կասկածի տակ էր Ծեսոյ Քոզ ներէ ինձ յարգելի տեսաբանը դիտել տալ իրեն իմ կողմէ ատորագծուած ծրագիրս և օրէնք բառերը, որոնք իրարու հետ չփոթած կ'երեւին Թուրքիոյ մէջ չգործադրուածը օրէնքն է որուն գործադրութիւնը անհրաժեշտ է երկրի մը խաղաղութեան տեսակէտով։ Սակայն ծրագրի մը համար այդպէս չենք կըրնար ըսել, քանզի կուսակցութեան մը ծրագիրը օրէնք չէ, անիկա կը բովանդակէ կուսակցութեան սկզբունքները որոնք կրնան գործադրուիլ օրէնքի կարգ անցնելէ յետոյ, կուսակցութիւնները իրենց ծրագրած սկզբունքները ընդհանրացնելու և երկրին օրէնագիր ժողովին կոդմանէ սահմանուելիք օրէնքները այդ հիմերուն վրայ հաստատել տալու կը ձգտին։

Այսքան մը ազիտութիւն տեղերէ պէտք չէ համարուի Գ. Թահտաճեանի, քանի որ ինք «ոչ-կուսակցականն» մըն է, ուրեմն պիտի ըլլանք եթէ այս առթիւ ինք ըմբռնած ըլլայ՝ թէ առանց ջուրը մտնելու լողալ սորվիլ կարելի չէ, ո՛չ ալ մեզ լուզորգութեան տեսաբան ներկայանալ։

Հիմա անցնինք Գ. Թահտաճեանի «առանց յետին մտքեր ունենալու» կատարած երկրորդ ճիգին որ կը ծանուցէ Թամկավար պլատֆորմին և պրոգրամներուն զիրար հակասելը ապացուցանելու, հետեւեալ հատուածովը.

«Կրսէի Քէ, հայրենիքի վերաշինութեան համար ես կը նախընտրէի ամկավար բլաթֆորմ մը, որուն գլխաւոր առաւելութիւնը կը կայանայ բացառութիւն չընդունիլ և նախընտրել գործակցութիւնը Ազգային բոլոր ուժերուն անխտրաբար։ Հիմակ տեսանենք թէ մեր պատուական Թամկավարները ինչպէ՞ս կ'ըմբռնեն իրենց բլաթֆորմին այս էական պահանջքը»։

Լռութիւն։ լսեցէք ջախջախիչ փաստը։

«ԵՒս այս ես կը յիշեմ վերջին տասնըհինգ դէպքերէն առաջ կարգացած ըլլալ Խմբագրական մը իրենց Պօլսոյ օրգանին «Ժողովրդի Ձայն»ին մէջ ուր պուրժուա դասակարգին ուղղուած սոսկալի կոչ կըլլար անվարան կազմակերպուիլ Հուն իրենց միանալ, մզելու համար կատաղի պայքար հասարակական Քշնամւոյն Դաշնակցութեան դէմ»։

Այս տեսակ լուրջ խնդրոյ մը մէջ լաւ էր որ Գ. տեսաբանը Քերքին Քիւը յիշէր և մեզ վստահեցնէր Քէ այս վիճքին ժողովը առանց յետին մտքի նոյնութեամբ օրինակուած են «Ժողովրդի Ձայնը»ի խմբագրականէն, ես կը դրժեմ այդ ժողովուն բառ առ բառ գոյութիւնը յիշեալ Քերքին մէջ, և սակայն չեմ խուսափիր այդ ժողովը իւրացնելէ, բացի «հասարակական քշնամի» բառերէն, այդքանն ալ փափկանկատութեան համար, քանի որ գործս Դաշնակցութեան հետ չէ այս խնդրոյն մէջ։

Ո՞ր կէտն է այդ հատուածին մէջ, իբր Քերութիւն Թամկավարներուն եղբօրն նետել ուզուածը, Գործուածին եղած հրաւէրը, կարծեմ Գ. Թահտաճեան չուզեր այնքան չարամիտ ըլլալ մեկնելու համար այս հրաւէրը այնպէս մը, իբր Քէ կուսակցութիւնը գուտ պուրժուաներէ կազմել ուզուի քանի որ կուսակցութեան հազարաւոր անդամները պուրժուա ըլլալէ հեռի են, իսկ եթէ ինք «անձնապէս ընկերվարական հակումներ ունենալուն» համար, պուրժուաները անարժան կը նկատէ հրաւէրի, այդ պարագային ինք իրեն հակասած չըլլա՞ր քանի որ վերը ըսած է Քէ «Հայրենիքի վերաշինութեան համար նախընտրելի է ամկավար բլաթֆորմը, որուն գլխաւոր առաւելութիւնը կը կայանայ բացառութիւն չընդունիլ և նախընտրել գործակցութիւնը Ազգ. բոլոր ուժերուն անխտրաբար»։ Ալ ի՞նչ ուրիմն, արդեօք պուրժուան իր կարգին ուժ մը նկատելո՞ է յանցանք...

«Թէ յանուն ո՞ր հայկական չահերու մարդ կրնայ ներել ինքզինքին պահանջել Դաշնակցութենէն որ անպայման և ընդմիշտ քաչուի ազգային բոլոր մարզերէն»,

Այս հարցումին լիակատար պատասխանը կունենանք համբերատար ոդիով մը հետեւելով Մուշեղ Սպիսկոպոսի «Հայկական մղձաւանջը» անուն գրքէն «Ա.Մամուլ»ի մէջ արտատպուած եւ արտատպելի յօդուածաշարքին տահմընկեցուցիչ յայտնութիւններուն և փաստաթղթ ապացոյցներուն։

Մինչ այդ սակայն կը բաւականանանք Գ. Թահտաճեանի իր իսկ տուած երը իրեն հրամցնել «ընկերվարական վարկածներէ տարուելով այլամերժ ուղղութեան մը հետեւիլը պիտի ըլլար խիստ վնասակար պերճանք մը մեզի համար»։ Գ. վերլուծողը պիտի նկատէ իր այդ տողերուն կցել հետեւեալները ալ. «Հետեւաբար ընկերվարական վարդապետութիւններով ներկայացող ազգայնական կուսակցութիւններուն՝ մեր մարզերուն մէջ տեղ տալերնիս, մեր ազգին գե-

ՀԱՑԵԼՔԵՆ ՄԷՋ

Քանի մը օր առաջ Ծունաց հիւանդոցի մուտքի մեծ դուռը սեւերու մէջ պատած էր և խորհրդաւոր սուգի մը արտայայտութիւնը կ'պարզէր անցորդներուն։

Հետաքրքրուեցայ հասկնալու Քէ ո՞վ էր մեռնողը և ինչո՞ւ Ծունաց Ազգ. Հիւանդոցը սուգ կ'բռնէր։

Ծոյն կին մը մեռած էր, անունն անգամ չկրցայ իմանալ և Հիւանդոցին կատակած էր երեք հարիւր հազար Քղթադրամ ոսկի...։

Պատահածը չատ պարզ ու աննշան երեւի Քերեւս ընթերցողներուն, սակայն այդ մեծածաւն ժէսքը իր մէջ կ'պարունակէ մէկէ աւելի դասեր մեզի՝ Հայերուս համար։

Ծունաց համար չատ սովորական ու առօրեայ դէպքեր են, որոնք կ'արձագանգեն, սակայն մեզի Հայոցս համար բաւական նշանակալից պէտք է համարուի այս նուիրատուութիւնը։

Հայութիւնը իր մէջ չատ ցանցառ Քիւով կրնայ հաշուել այս տեսակ նուիրատուներ, որոնք մէկ գրչի հարուածով նուիրեն իրենց հարստութենէն մաս մը կամ անոր ամբողջութիւնը բարեգործական հաստատութեան մը։

Հայութիւնը առիթը չէ ունեցած այստեսակ գեղեցիկ նուէրներ արձանագրելու և մեր յոյն եղբայրներուն և մեր միջեւ եղած անհուն տարբերութիւնը ալ աւելի աչքառու կ'դառնայ, մանաւանդ սա դատճառաւ, որ մինչեդեռ յոյն կին մը երեք հարիւր հազար ոսկի կ'Թողու իր ազգային հիւանդանոցին, մենք այդ գումարին մէկ երրորդը ձեռք անցնելու համար կ'ստիպուինք մեռելները Քաղելէ արգիլել և ամբողջ աշխարհի առաջ պարզել մեր ներքին ազտոտ լաթերը։

Պօլսահայ ժողովուրդը որ առաջինը այս ազեղ օրինակը տուաւ Իբրանոսեանի խնդրով, գործիք գառնալով կուսակցութեան մը Քազուն նպատակներուն, պէտք է ըմբռնէ, որ ո՛չ միայն չատ քան կորսնցուց իր արժանապատուութենէն, այլ նաև հանուր աշխարհի առջեւ պարզեց սա իրողութիւնը՝ որ հայութեան մեծահարուստ անդամները անտարբեր են իրենց ազգին կարօտութիւններուն։

Այս Ծոյն կինը՝ արդեօք կրնա՞յ իրրեւ օրինակ ծառայել ապագային մէջ մեր ունեւոր դասակարգին...։

Կասկածելի է։

ԵՍ

(Շարունակութիւնը կ'տպուի Դ.էջ ՀԿ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ 1916ԻՆ

Ջանազան տեղիներու և պարագաներու մէջ, այս սիւնակներուն վրայ չեչտած ու կրկնած ենք, որ հիմ հովկասի մէջ Հայերը դիպուածական Հայաստան մը ունենալու չարաբաղդութիւնը չունենային, այսօր հայութեան բաղդը տակաւին կերպարանք մը պիտի ունենար և վաղուց լուծուած պիտի ըլլար հայկական խնդիրը։

«Ներկային ու ապագային» մէջ մեր յոդուածներու չարքով ջանացած էինք ապացուցանել մեր տեսակէտները ճշտութիւնը, բայց այդ օրերուն, չուէյ տարի մը առաջ հայութիւնը ի վիճակի չէր ըմբռնելու մեր յառաջքարումները և ցոյց տուած փաստացի իրողութիւնները, մանաւանդ որ կովկասահայաստանի մէնտէր տարրը, չարունակ ժողովուրդին աչքին փոշի կը ցանէր զայն մշտական զգլխոմի մէջ պահելու և ամէն տեսակ միջոցներ իւ գործ կը գնէր անոր հայրենասիրական եռանդը վառ պահելու, որպէսզի յաղողի օգտուիլ բարոյապէս և իմանալուորի դիւթապէս։

Այսօր մենք չենք որ կ'խօսինք, այլ Ֆրանս. Խորհրդարանի մէջ պաշտօնապէս տեղի ունեցող խորհրդարանական վիճաբանութիւնէ մը երեւան եկած անցեալի իրապարձութիւններն են, որոնք յարմար կը գտանք ներկայել մեր ընթերցողներու նկատառման։

Ջ ի մը օր առաջ բարեկամէ մը կ'ստանայինք անցեալ տարւոյ դեկտ. 24ի Ֆ անս. Խորհրդարանի մէջ տեղի ունեցող վիճաբանութիւնները պարունակող «պաշտօնաթերթ»ը, որմէ քաղուածաբար մեր յառաջիկայ թիւերով պիտի ներկայենք մեր ընթերցողներու այն հատուածները, որոնք ուղղակի առնչութիւն ունին հայկական խնդրոյն հետ։ Ֆրանսական Խորհրդարանին մէջ պտնուած է վերջապէս երեսփոխան մը Մ. Պէլէ, որ մերկապարանոց յարմար դատած է Խորհրդարանին առջեւ պարզել 1916ի կնքուած հաւաձայնութիւնը բարիզի Հայկ. Պատուիրակութեան հետ և այն պատճառները, որոնք տեղի տուած են «Արեւելեան լէգէոն»ի կազմութեան, որ յետոյ «Հայկ. լէգէոն» կոչուած է։

Այս վիճաբանութիւնները յառաջ եկած են Սուրիոյ եւ Կիլիկիոյ մասին կառավարութեան տեղեկաբերին այդ վայրերու մէջ Ֆրանսական հոգատարութիւնը պահելու համար պահանջած վարկերու քուէարկութեան առթիւ։

Մեր ընթերցողները, ուշի ուշով երբ հետեւին Մ. Պէլէի բացատրութիւններուն, կատարելապէս համոզում պիտի գոյացնեն թէ 1916ի հայկական խընդրոյն ստացած կացութիւնը որքա՜ն նպաստակայարմար ու նպաստաւոր հանգամանք մը առած էր ի նպաստ մեզի և յետոյ ինչ տեսակ պատճառներու բերմամբ, և ինչ տեսակ մեքենայութիւններու հետեւանքով բոլորովին տարբեր ուղղութիւն մը ստացաւ։

Ամենակարեւոր պարագան, որու պէտք է գիտակից ըլլայ հայութիւնը, կը կեդրոնանայ քանի մը կարեւոր պարագաներու վրայ, այսինքն հայկական լէգէոնը քանի մը կարեւոր պայմաններով կազմուած է, որոց գլխաւորագոյնները են.

Առաջին՝ Հայկական Լէգէոնի կազմութիւնը նպատակ պիտի ունենար կիլիկիոյ ազատագրութեան սատարել և այս կերպով ընձեռել տիրքը հայկական բաղձանքներու իրականացման։

Ե կրորդ, թէ այդ լէգէոնը պիտի կռուէր միմիայն թուրքերու դէմ և կիլիկիոյ մէջ։

Երրորդ՝ թէ հայկական լէգէոնը կիլիկիոյ մէջ կազմուելիք հայկական բանակի կորիզը պիտի ըլլար։

Երդ գլխաւորագոյն այս երեք պայմանները բաւարար են, հաստատելու և՝ հաւաձայնական մեծ պետութիւնները 1916ին համաձայնած ու հաւանած էին Կիլիկիան ընդունիլ իբրև ապագայ հայկական անկախ հոդամաս մը, որ պիտի կցուէր Էրզրումի, Վանի, Պիթլիսի և այսպէս իրականացումը պիտի դառնար հայկական դարաւոր բաղձանքներուն։

Այս բոլորէն զատ Մ. Պէլէ կ'հաստատէ վաւերագիրերով, որ երբ Ֆրանսական այժերը հայկական լէգէոնին հետ առաջին անգամ կիլիկիա մտած են, «Ֆրանսական վարչութիւնը Հայաստանի», տիտղոսը կրած են, այս իրողութիւնը արդէն բաւ է հաստատելու թէ ժամանակին որքան ստոյգ ու ճշգրիտ էին մեր ունեցած տեղեկութիւնները, որոնք հայհոյութիւններու տեղի և առիթ ստեղծեցին կարգ մը անմտած արարածներու համար, որոնց հայրենասիրութեան ապացոյցներուն ականատես դարձած ամբողջ հայութիւնը։

Առայժմ ուզելի չենք ուզեր ծանրանալ, Ֆրանսացի այդ անկողմնակալ ու ա ի սիրտ երեսփոխանին կուտանք խօսքը, և կ'յանձնարարենք մեր ընթերցողին ուշի ուշով հետեւիլ այդ իրապէս ասպետական զգացումներով տոգոնած Ֆրանսացիին յայտնութիւններուն, որու հրապարակաւ կուգանք այսօրով մեր խորին երախտագիտութիւնը և չնորհապարտութիւնը։

Թո՛ղ գոնէ հայութիւնը թէ որքա՜ն տուժեցինք և որքա՜ն ահաւոր սխալներ գործուեցան մեր անմիտ ու ազգադաւ որոշ կուսակցականներուն կողմէ, որոց վայ կ'ծանրանայ ազգին այժմու ամենադառն և դժբաղդ կացութեան բոլոր պատասխանատուութիւնը։

Հ. Մ.

ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

ԴԵՊԱՍԱՆ ԳԱԼՖԱԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գ. Ազբալեան «Հորիզոն»ի մէջ Նուիրեց յօդուածներ 3 համարներու մէջ «Գալֆայեան Համլէթը» վերնագրով։ Այդ սիւնակներու մէջ Գալֆայեանի Համլէթին մեկնութիւնը քննադատական բարձր արուեստի վերլուծման հնթարկելէ յետոյ, Գալֆայեանի խաղի մասին հետեւեալ տողերը նուիրած էր «Գալֆայեան բեմական մեծ տաղանդ է և այդ մեծ տաղանդի հետ միացած է ստեղծագործական բարձր զօրութիւն։ Գալֆայեան արիւմ է իր ուժին և գիտէ նրա այժէքը և այդ արժէքից օգտուիլ և տալ նրա երաժշտական ազդը... Գալֆաեան ունի գեղեցիկ ձայն որի ամենաբարձր նօթաներից մինչև ամենացածը, էշշուկը լսելի է թատրոնի վերջին անկիւնում։ Գալֆայեանի դիմագծերի վրայ մենք կարդում ենք մարդկային հոգեբանական բոլոր յոյզերն ու կրքերը, այս բոլորը միացած են նրան ում Հազիւ թէ Հայը տեսած լինի այսպիսի բարձրութիւն (մենք չենք տեսել Ադամեանին) որպիսին է Գալֆայեան։ Գալֆայեանը որպէս բեմական ստեղծագործութիւն, այնքան խոր ու բարդ է ինչպէս իր խաղացած դերերը։ Նա միակ մարդն է այսօր մեր մէջ որ կարող է Շէքսպիրը հասկնալ և խաղալ։ Մենք չենք ուզում սպառել նրա տաղանդի ուժերը։ Գալֆայեան բեմի վրայ, տանը, փողոցում և ամէն տեղ, նա մի միայն Համլէթ է, ուրիշ ոչինչ, մեծէ այս աւուեւտը, որուն չէ կարելի աշխատանքով տիրանալ, աշխատանքը կարող է կոկել ու նրբացընել, բայց չէ կարող ստեղծագործել, արդիստը բնութեան մի ստեղծագործութիւնն է։ Գալֆայեան դերասան չէ, Գալֆայեան արդիստ է բառին ազնուագոյն իմաստով, արդիստը ստեղծագործում է, իսկ դերասանը աշխատում ու ընդօրինակում է...։

Գալֆաեանի ստեղծագործական կարողութիւնը չատ է զօրեղ և բարձր։ Նա մեծ տաղանդով ներկայացրեց Համլէթը և ինչ որ իր մէջ ունէր, ազնիւը, վեհը և գեղեցիկը, տուաւ հասարակութեան»։

ՆԻԿՈՂՈՍ ԱՂԲԱԼԵԱՆ

1916 Յունին, «Մշակ» թիւ 274 Դեկտ. 8ին այս քննադատութիւնը հրատարակած է։

«Գալֆաեան Բաքուում» «Հին գլաբթի Դեկտ. 1ին Թադիէվի Թատրոնը լի էր ամբողջովին Հայ հասարակութեամբ։

Գալֆաեանը խաղում էր «Համլէթը» տեղիս մի խումբ դերասանների և սիրողների աջակցութեամբ։

Այդ օրուայ ներկայացումը պէտք անշուշտ նշանակելի համարել Բաքուի հայ Թատրոնի պատմութեան մէջ, որովհետեւ սխալուած չենք լինի եթէ ասենք որ Ադամեանէ յետոյ այդ օր հայ հասարակութիւնը տիրք ունեցաւ ի դէմս Գալֆայեանի տեսնելու մի իսկական «Համլէթ» որպիսին էապէս ստեղծագործել է Շէքսպիրի հանճարը և չնչաւորել է Միւնէ-Սիւլիի ոգին։

Չի նայած իր քայքայուած ղեղերին, իր կիսահիւծ մարմնին, իր կրած զրկանքներին, նիւթական և բարոյական, չը նայած որ տարիներից իվեր գեղարուեստական աշխարհից հեռացած բաղդի պատն հեգնութեամբ։ Գալֆայեան սքանչելի էր իր հարազատ դերում։

Հասարակութիւնը լարուած ուշադրութեամբ լսում էր Գալֆաեանին։ Ողերգուին խազը, կարծես անյայտօրէն սկսած իր առաջին բառերով, սահեց, լայնացաւ ու տարածուեց, մերթ սգաւորի լացով ու պատանեկութեան երերուն անուրջներով, մերթ զրահապատ սրտի ազնիւ տանջանքներով ու մերթ վրիժառուի դաժան երդումով։ Ահեց նրա խազը, գրկեց բոլորի հոգիները ու տարաւ դէպի ինքը։ Մի պահեկի խազ չէր այն, չ գոռոզների ու ձեռքերի չարժուձեների մի պատկեր, ոչ բռնազբօսիկ մելոդրամատութեան մի ճնշիչ կօշմար և ոչ «գեղարուեստական» ձևերի ու ժեստերի» մեքենայական ու ցամաք դերասանութիւն։ Հոգերանական խորին ու ճշմարիտ ըմբռնումով, Գալֆայեան իր դերի մէջ, ոկզբից մինչև վերջ հանճարի ճշմարիտ հոգեկան ու ոգևորութեամբ ու խնդահաս գեղարուեստական չափաւորութեամբ, հասարակութեան առաջ ստեղծագործեց մի «Համլէթ» իր հոգեբանութեան ամբողջ ներուժութիւններով ու ելևէջներով, իր ամէն մի խօսքի ճշմարիտ չեչտով, ճարտարօրէն կերտուած ու ստեղծագործուած վայրկեան առ վայրկեան ու բառ առ բառ, սա հոգեբանական մի նրբին մանրանկար էր, որ Գալֆայեան տարածեց հասարակութեան աչքերի առաջ իր դիմագիծն ու նրա խորունկ ու բազմազան արտայայտութիւնները իր հոգու ու իր բառերի սքանչելի հնչեղին էին, իր չարժուձեները ու իր կեցուածքները ինքնուրոյն ու ճշմարիտ էին։

Իր խօսակցութիւնը Հօր ուրուականի հետ, Ոֆելիայուսի ու Օֆելիայի հետ, Թագուհու ու Լաէրտի հետ, ամբողջ երրորդ տեսարանը ոճրի մերկացման՝ շնչում էին հանճարի պարզութեամբ, վեհութեամբ և կորովով։ Իսկ իր հրաշալի մենախօսութիւնը «Լինել թէ չը լինել» մահուան երազանքների թախծից սկսած մինչև քաղքի տատապուն չեչտերը, ուկեձի մի արձան էր գեղարուեստօրէն յղկուած, ուրոյն, ճշմարիտ ու հանճարի վրձինով։

Իր խորունկ ոգևորութեամբ անբռնադատ պարզ խաղով Գալֆաեան կրում էր դէմքի իսկական հանճարի լուսաւոր ու հմայիչ ճառագայթները։

Ներկայացումը անցաւ միանգամայն սահուն ու լրիւ, առանց նայնիսկ թերեւոքէն աչքի ընկնող ընդհատումների։

Կարծում ենք որ հասարակութիւնը հնարաւորութիւն տուեց Գալֆաեանին ցնծալ Բաքուում և խաղալ «Օթելլո» և «Ռինը» ևայլ արտասաներ, այն Գալֆաեանին որն իր նուրբ հանճարով և եւրոպական չկօլով հարազատ աշակերտը Միւնէ-Սիւլլիի, ոչ թէ միայն մեր հասարակութեան մէջ միակն է այդ դերերի համար, այլ և կարող է պատիւ բերել ամէն այլ բեմի։

Մենք ի դէպ Գալֆաեանի առաջին անգամ տեսանք մի նոր ու ճշմարիտ «Համլէթ» որի դերի մէջ չատ կատարներ տրամագծօրէն հակառակ էին ուրիշ դերասանների խաղին, հակառակ էին ու միանգամայն ուղիղ ու ճշմարիտ, ուրոյն ստեղծագործուած հանճարի վրձինով։

ԵՐ. ՊԱԼԵԱՆ

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր բազմաթիւ բարեկամներու և համակիրներու փափաքին գոհացում տալու համար, այսօրուընէ կ'սկսինք չարունակական կերպով հրատարակել Մուշեղ արքպտ. «Հայկական Մզձաւանջը» հատորին Ա. Մասուլի մէջ արդէն սկսած հրատարակութիւնը, առաջիկայ չաբաթուինք Մուշեղ արքպ. եպսի այդ չահեկան հատորին ամենէ կարեւոր հատուածը։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՎԱՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷԻ ՄԱՍԻՆ

Բարիզէն կը հեռագրուի թէ, Ֆրանսական մամուլը տհնզագինօրէն կը մեկնաբանէ, Գրիանի կառավարութեան արուած, վատահութեան քուէի արդիւնքը։ «Թան» կը գրէ թէ, ստացուած մեծամասնութիւնը կառավարութիւնը պիտի թոյլատրէ, Ֆրանսայի ազգային քաղաքականութիւնը լաւ արդիւնքներու յանգեցնելու համար։

ՀԵԼԼԷՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄԸ

Հելլէն խորհրդարանը պիտի գումարուէր ամսոյս 21ին, կառավարական որոշման համեմատ, երեսփոխանները, որքան ալ որ Խորհրդարանի ընտրութիւնէն կատարեցին իրենց երդումը, նոր երդում մըն ալ պիտի կատարեն կառավարութեան կողմէ ի նորոյ խմբագրուած հիման վրայ։

ՔԷՄԱԼԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԸ

Գօլէն՝ 13 Ցնվ. Թուակիր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ էնկիւրիի կառավարութիւնը որոշած է փոխադրուիլ Սվազ, եթէ Հելլէններն կրաւեն Էսկիշէհիրը։

ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Բարիզէն կը հեռագրուի թէ ամսոյս 21ին կը հաւնին Անգլիոյ նախարարապետը Մր. Լոյտ Ճորճ, արտաքին գործոց նախարարը Լորտ Քըրզըն և մարզպետը Մր. Լոյտ Ճորճ, արտաքին գործոց նախարարը Լորտ Քըրզըն և մարզպետ Ռոիլըն, Անգլիացի ներկայացուցիչները պիտի իջնեն Օթէլ Կրիյոնի Նոյնպէս միեւնոյն օրը պիտի հասնի Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարը կոմս Սֆորձա։ Դաշնակից վարչապետներու առաջին նիստը տեղի պիտի ունենայ նոյն օրն իսկ։ կոմս Սֆորցայի վերջին յայտարարութիւններուն համեմատ կը նախատեսուի թէ Սեվրի դաշնագրին վերաքննութեան մասին չատ կարեւոր վիճաբանութիւնները տեղի պիտի ունենան. Անգլիա պիտի պնդէ իր տեսակէտներուն վրայ։

Միւս կողմէ Ֆրանս. թերթերէ չափազանց լաւատես են և կը հաղորդեն թէ կատարեալ համաձայնութիւն մը վերջապէս պիտի գոյանայ վիճելի բոլոր խնդիրներու մասին։

ՔԷՄԱԼԱԿԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՊՕԼՇԷՎԻՔՆԵՐԸ

Կովկասէն հասած լուրերու համեմատ, քէմալական կառավարութիւնը գաքուի յառաջիկայ համաժողովին իր մասնակցութեան համեմատ, իբրեւ գլխաւոր պայման պիտի դնէ, որ Մոսկուայի Սովիէթը ճանչնայ Հայաստանի գաւառումը Թուրք ապստամբներու կողմէ։

ՍՈՎԻԷԹԱԿԱՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Հէլսինկֆորէն կը հաղորդուի թէ Սովիէթի կառավարութիւնը կրկին միջնորդ առած է գարման մը առնելու համար գործադուլի հանճարեակին որ այժմ գոյութիւն ունի Ռուսիոյ մէջ։ Հրամանագիր մը հրատարակուած է, որ կը հաղորդէ բանթոզներուն թէ եթէ անմիջապէս աշխատանքի չի ձեռնարկեն, 4.5 տարուան բանտարկութեան պիտի դատապարտուին, և իրենց ընտանիքները պիտի զրկուին անուանդի տոմսակներէն։

ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԷՆԿԻՒԻՐԻԻ

Հաւնրապետ Նէյթ պէյ, որ վերջերս էնկիւրիւ զրկուած էր քէմալականներու պետին հետ համաձայնութիւն մը կնքելու համար Պօլիս վերադարձած և վերստին մեկնած է դէպի Անատօլու, Իզմէթ փաշայի առաքելութեան տանելու համար կեդրոնի կառավարութեան հրահանգները։ Ստոյգ է թէ Իզմէթ փաշայի առաքելութիւնը տակաւին էնկիւրիւ կը գտնուի։

Օսմանեան կառավարութիւնը Իզմէթ փաշային լուր մը չառած ըլլալուն ժամհոգուած, որոշած է էնկիւրիւ զրկել սպայ մը, այդ անհատականի լուրքեան պատճառները հասկնալու համար։

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐԸ

Սեվրի և Նէօյիի դաշնագիրներու վաւերացումէն անմիջապէս յետոյ, Ցունաստան զօրախումբեր պիտի զրկէ գրաւելու համար երկոքսասան կղզիները, որոնց կցումը տեղի պիտի ունենայ անմիջապէս։

ՄԻՋԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻՆ ՅԱՏԱԶԳՈՒՄԸ

Աժանս Ռիւթէը կը հրատարակէ կիսապաշտօն զեկուցագիր մը, որ կ'ըսէ թէ «Ֆրանսայի նախարարական տագնապը անվարելի կը զարձնէ դաշնակից վերչապետներու համաժողովը Բարիզի մէջ 19 Ցնվ.ի համար» և թէ «կ'սպասուի որ տեղի ունենայ յաջորդ չաբթու»։

Մեծն Բրիտանիոյ դահլիճը Մր. Լոյտ Ճորճի նախագահութեամբ նիստ մը գումարելով զբաղած է ի մէջ այլոց համաժողովի հարցով։

Գրիւքսէլէն կը հաղորդուի թէ, Գլէմ պատուիրակութիւնը որ պիտի մասնակցի գերագոյն ժողովին վիճաբանութիւններուն, պիտի բաղկանայ, արտաքին գործոց և ելեմտական նախարարներէն, ինչպէս նաև սպայակոյտի նախագահէն Մ. Ժակ Տավի Նիօն և Թէբլինսէն պիտի ընկերակցին պատուիրակութեան։

ԻՐԼԱՆՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սըր Համըր Կրինվուտ, Իրլանտական ընդհ. քարտուղարը, տեսակցութեան մը մէջ ըսած է թէ, կսպասուի որ գաղթավայրերու վարչապետները կարենան հանդիպում մը ունենալ Իրլանտացի երկու նոր վարչապետներուն հետ և թէ այս վերջիններս, մասնակցին կայսերական համաժողովին, որ պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, յունիս ամսոյն վերջերը։

Աւելցուցած է սր, երբոր Իրլանտայի հարաւային և հիւսիսային խորհրդարանները վերջնականապէս հաստատուին, ընդհանուր ընարութիւններէն վերջ, ազատ պիտի ըլլան միակ խորհրդարան մը հաստատել ամբողջ երկրին համար, եթէ Իրլանտայի ժողովուրդը հաւանի ատոր։

ԱԶԳ

Ագգ. Ս. Լ. Հիւանդանոցի համար հիւանդապահ և հիւանդապահուհիի պէտք ըլլալով փափաքողը կրնան դիմել Հիւանդանոցի Տեսչութեան։

(Կնէ.)

ՆԱՄԱԿ.— Խմբագրութենէն մօտ նամակ ունի Օր. Էլիզա Մարգարեան։

ԱՐՔԵՍՏԱՒՈՐ Կ'ՈՒԶՈՒՄ

Մեքենաներու և ամեն տեսակ մեքենական գործերու համար նորոգութիւններով զբաղող արհեստաւոր մը կը փնտռուի որ այդ արհեստին ծանօթ ըլլայ պէտք է դիմէ Փոքր Հաւրա փողոց թիւ 56, պայմաններուն ծանօթանալու համար։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊԱՐԵՐԻ ԱՂԵԿԱՊԵՐԸ

Ամենէ կատարելագործեալը բոլոր ազեկապերուն ամենակարեւոր ու մեծ գեղարանին

Ք. ՄՕՐԱՑԻՔԻ
ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ

ԱՆԹԻԲԼԱԶՄՕՏԻՆ

Միակ դեղը ճահճային տէնդերու դէմ։

Գործածելով այս անդրճահճային դեղը, պիտի կրնաք քանի մը օրերու մէջ միայն առողջանալ ամենէ հինցած տէնդերէն։

Փնտռեցէք անդրճահճային դեղը մեծ հաստատութիւններէն։

Ք. ՄՕՐԱՑԻՔԻ
ՖՐԱՆԿԱՑ ԹԱՂ

ZENITH

ԱՇԽԱՐՀԻ ԼԱՒԱԳՈՒՅՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ

ՎԱՃԱՌՔԱՄՒՐՆԱԿԻՄԵԱՆ

ՅՈՒՆԱՒ ՊԷՏԷՄԲԷՆ ԹԻՒ 13-15

ՉԷՆԻԹ ՉԷՆԻԹ ՉԷՆԻԹ

Չէնիթը այն ժամացոյցն է որ բազմաթիւ մէտալներէ զատ արժանացաւ է նաեւ *Արտադրական Մրցման* աստիճանին

կը ծախուի Զուխա Պետեբեճ թիւ 13 եւ 15

ԳՈՏԻՆ ԶՄՐՈՒՑՆԱԿԷՍԵՍԻՆ վաճառատուն

Հոն պիտի գտնէք Չէնիթէն զատ ճոխ պէսպիսութիւն մը ոսկիէ և արծաթէ ապարանջանաւոր ժամացոյցներու նոյնպէս կանանց և արանց համար գրպանի ոսկիէ, արծաթէ և նիքէլէ կաղամբուան նուէրքու

ՅԱՐՄԱՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐ

ԱԶԳ

Հրդեհի ապահովագրական ընկերութիւններու ընկերակցութեան վարչական ժողովը կը ծանուցանէ հետեւեալ ապահովագրեալներուն։

«Այն ամէն չէնքերը որոնք ոչնչացած պիտի ըլլան էլեքտրական լոյսով, առանց ունենալու ապահովութեան բլոք մը, ինչպէս նաև հոսանքը ընդմիջող կայան մը, 1 Փետր. 1921 Թուականէն սկսեալ պիտի վճարին 2,50 առ հարիւր յաւելուածական տուրք մը։

«Այն պարագային որ, ապահովագրեալ մը, ունենալով էլեքտրական գետեղուած մը՝ առանց ապահովութեան բլոքի մը, մինչեւ այդ Թուականը եթէ տեղեկութիւն տուած չըլլայ իր ապահով. ընկերութեան, ու վճարած չըլլայ յիշեալ յաւելուածը, իր ապահովագիրը չեղեալ և անուժէք պիտի նկատուի։

Ի դիմաց վ. Ժողովի
Նախագահ՝ Ս. ՈՒԻԹՕՂ ԵՒ ԸՆԿ
Քարտուղար՝ Ֆ. Ֆ. ՄԻԼԼԻՐ

GOLDEN STAR LINE

Բիրէ-Նաթոլի-Մարսէյլ

Պիրճանքի անգլիական արագընթաց նաւը։

MEDITERRANEAN STAR

(11000 Թոն-արագութիւն 17 հնգց. կատարեալ հանգստութիւն) պիտի մեկնի 17/30 Ցունվար ուղակի դէպի

ՆԱՒՕԼԻ ԵՒ ՄԱՐՍԷՑԼ

Ընդունելով ճամբորդներ ամեն կարգերու։

Դիմել Գործակալութեան 13 բաժած Պարպարէսքօ,

ԲԻՐԸՐ ՍԻՏԷՄ

Նմանապէս տոմսակ Ա.ին և Բ.րդ կարգերու Նիւ-Եօրքի համար Ֆրանսայի ճամբով։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

Ա. Ս Ի Ա. Ս Ա Ժ

ՐԷՇԱՏԻԷ, ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԴՐԱՆ ԴԷՄ ՍԷԻՍ ԽԱՆ

Ե. ՏԷՏԷԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Սոյն նորահաստատ կառափին մէջ կը նորոգուին ամեն տեսակ օթօներ, ծովային և ցամաքային մօթէօռներ և չոգեմեքենաներ։

Ունինք մասնաւոր բաժանմունք մը, ուր ամեն գոյներով օթօներ կը ներկուին հրապարակին յարմար և նմանի։

Ունինք վուլքանիզեթօռ մեքենայ, անվերթ և ղամպէլներու նորոգութեան համար։

Յատկապէս ուշադրութեան կը յանձնենք մեր փոքր նորոգչութեան բաժանմունքը որ պիտի կրնայ միայն պիսիքլէթի, կարի, գրի մեքենաներու, վիրաբուժական, ատամնաբուժական, լուսանկարչական, էլեքտրական գործիքներու, լիւքս կամ խոհանոցի լամբարներու եւն. եւն. նորոգչութեամբ։

Յատուկ մեծ փոփոխելի կտորներու։

Ճգնամիտ գործ և չափաւոր գին։

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ազգ. վարչութեան 1920 Դեկտ. 24ի որոշման համաձայն, յետ այսու ամեն տպգ. հաստատութեանց, թաղականութեանց, միութեանց կամ ընկերութեանց կողմէ հանգանակութեանց, նպաստի արտօնութեան, հաշիւներու վաւերացման և այլ նմանօրինակ պետքերու համար դիմումէ կատարուած պարագային, ազգ. արկղի իբր օրինական իրաւունք 5 առ հարիւր դիւանական տուրք պիտի գանձուի։

Սոյն կարգադրութիւնը հաղորդեալ Զեզ ի տեղեկութիւն,

Մնամք ազօթարար

Առաջնորդ Զմիւռնիոյ
ՂԵՒՈՆԴ ԵՊ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԱԶԳ

ԵՒճուրդի դրուած Պալլոտը գտաւոր Նիկոյ տարւոյ ձիթապտուղի բերքին տուտանորդը 24 Ցունվ. 1921 Թուին 20000 հակ գնահատուած ըլլալով, տուտանորդի օրինագծին 35րդ յոդուածի արամադրութեանց համաձայն, բացի դադարի օրերէն, 6 օրուայ համար ազդարարութեան դրուած ըլլալով հարիւրին մէկ յաւելուածով ուզողները յիշեալ պայմանաժամի ընթացքին Քոզ դիմեն տեղւոյ հանրապարտուց պաշտօնատան և Իզմիրի Հանր Պարտուց վերատեսչութեան։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐ. ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

(Կնէ.)

Ներքին Պատասխանատուութիւններ

Բ.

ԻԹԹԻՀԱԴ-ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ ՑԵՏՈՑ

Կովկասի Հայ-Թաթարական կռիւներէն ամիջապէս վերջ Կովկասի փոխարքայի օդնական Գ. Շաթիլով նշանական խօսք մը բաց է.— «Կը կրնամ հաւատալ Դաշնակցութեան գործիչ մարդիկու գործ հայթայթել, որ ինը բաներ վաղը ձեր գլխին փորձանք չի պատճառեն»։ Հ. Ը. Դաշնակցութեան ազդեցիկ ամբողջ գաղտնիքը ուղիղ է փուռել Շաթիլովի այս արտայայտութեան մէջ։ Հայ Թաթարական կռիւը, զոր հայ ժողովուրդը մղեց, և զոր Դաշնակցութիւնը կոնակցական ճարպիկութեամբ մը իր օգտին-ինչ առանձնաշնորհումը ըրաւ, դաշնակցական չարքերու ձրիակերներուն վրայ նոր ձրիակերներու ահագին բիւ մը աւելցուց։

Անհրաժեշտ էր ապրէին ինչ գլխով ալ որ ըլլար Ռուսաստան նպաստաւոր գիտի՝ մը չէր ընծայեր իրենք սկզբունքով դաշնակցած Ռուսահայկական ընկերվարականներու հետ, իրենց վրայ հրաւիրած էին կառավարութեան անվստահութիւնը և հակոպռութիւնը իրենց հակառակ վրէժխնդրութեան համար։ Այս ուսուցութեան պատճառաւ էր անշուշտ, որ Զօրավար Ալիեւիտովիչի Նիւ Եօրքի ժողովին ալ չմասնակցեցան։ Եւ եթէ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը կը նախընտրէր իթթիհատականներուն հետ հաշտուիլ, պատճառը սա էր որ իթթիհատականներուն հակառակ քաղաքականութիւնը կը համապատասխաներ իր յիմար վերաբերումին հանդէպ Զարիզմի, և յետոյ «Սահմանադրականի!» և «Բարեկարգեալ»! Թուրքիան իրեն պիտի տրամադրէր «չհակործումի» և «ապրուստի», ինչպէս նաև կուսակցական տիրապետութեան ընդարձակ դաշտ մը։

Իթթիհատի հետ իր եղբայակցութեան չնորհիւ էր որ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը Թուրքիա մուտք գործեց իբրեւ «Սահմանադրութիւնը ստեղծող» միակ հայ կազմակերպութիւնը։

Առաջին օրէն իսկ Դաշնակցութիւնը Թուրքիոյ մէջ իր բռնապետական ձեռքը ցոյց տուաւ, Պատրիարքարանի գլխուն, Ժողովրդեան հանդէպ և բոլոր ընտրական գործերու մէջ։ Դաշնակցութիւնը Թուրքիոյ Սահմանադրական էժիմի ամբողջ չբլնին, իթթիհատական շարքերէն իր նախընտրութիւնը ըրաւ Թալեաթ պէյի վրայ, մասնաւորապէս և գանիկայ պատուեց «ընկեր» Թալաթ»,' և «մեր Թալաթը» պատուանունովը։ Այդ մասնաւորուած նախասիրութիւնը իր բարոյական հիմերը ունի։ Շէրիֆ փաշան, Իթթիհատականներու ղեկավարները, «ընկեր»ները կազմած միջոցին սապէս կը գրէ Թալաթի համար։ «Իր վարչութեան տակ էր, որ կազմակերպուեցաւ «Ֆէտայի»ներու (քաղաքական մարդասպաններու) ընկերակցութիւնը, ինքն է ներքին քաղաքականութեան մէջ «տէրօրական» գաղափարներու դրդապատճառը։ Անճնապէս ինքն էր որ 1913 Յունուար 23ին բռնի ոյժ գործածեց Քհամիլ փաշայի խորհրդարանին դէմ, և ուր Նազըմ փաշա իրմէ առաջ ատրճանակի երկրորդ հարուածը»։

Շէրիֆ փաշան կոդմէն գծուած Թալաթի այս դիմանկարը, ըստ ամենայնի կրնայ պարզել Թալաթի մասին Դաշնակցութեան ունեցած նախասիրութիւնը, այնպիսի տեսակ մը, իբր «ազատարար» Դաշնակցութիւնը իր դիրքը զօրացնելու համար պէտք կզգար ամբաստանեալի բոլոր զէնքերուն, նոյն իսկ փայտին ու «սուիայ»ին, որոնք երեսուն եկան չարունակ զգաստացնելու համար ընդդիմախօս երեսփոխանները, կամազրկելու համար օրուան պատրիարքներն ու առաջնորդները, և յոյց տալու Ժողովուրդին իր կուսակցական մեհենազօրութիւնը։

Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը, չնորհիւ իթթիհատի հետ իր եղբայրակցութեան, և մանաւանդ «ընկեր Թալաթի» ահարեկչական ոյժի պաշտամունքին, ո՛չ միայն պետական չահաւոր պաշտօնները իւրացուց, այլ և մանաւորներու գործին միջամտեց, և դաշնակցական ըլլալը «պայման դրաւ» պետական կամ ազգային պաշտօնի մը պլուս կարեւոր մնալու համար։

Կը ճանչնամ պետական բարձրատիճան Հայ պաշտօնատար մը, որ իր կեանքին մէջ բանաստեղծութենէն և բախտախաղէն զատ քանի մը չէ՛ ուզած խառնուիլ ազգային չրջանակի մէջ։ Համիտի անկումով այդ մարդը տ՛ել բարեացակամ մէկը չունէր իր շուրջը։ Դաշնակցան գործիչներէն մին կը ներկայանայ յիշեալին, և կըսէ.

(Շարունակելի)

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ՋԱՐԹԷՂ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

ՇԱՊԻԿԻ ՄԵԾ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԸ (ամբլիէ)

Կ'աշխատին ամենավարպետ շապկագործներ եւ կը կարուին եւրոպական ճոխագործուքեանց վրայ շապիկներ, օձիքներ, գրավաթներ, գիշերանոցներ եւն. եւն.

կեդրոնատեղի Առաջնորդարանի դրան դէմ թիւ 5

ԱՔՐՈԲԱՏԻՍ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Գաւառներէ եւ Իզմիրէ ապապրանք կ'ընդունուին վճռապահանջ եւ ոչ փոխարինաբար

Գերպասը լաճախորդէ կարողէք և ծախսը մեզմէ	1 շապիկ և 1 օձիքի կարողէքը	75	դրուշ
»	»	»	»	»	1 օձիքը կարողէքը	10	»
»	»	»	»	»	1 գրավաթի կարողէքը	10	»

Ընչեալ վաճառատունը որ հրապարակին վրայ մինակ մրցող է և արդէն ամենուն ծանօթ է գինիերու ուժանութեանը, ապրանքներու տոկունութեան և ճաշակին վրայ այս անգամ Եւրոպայէն իր ապապրանքները ստացած ըլլալով ծնունդի և կազանդի առթիւ ամբողջ տեսակներուն վրայ բացառիկ զեղչով կը վաճառէ ի մէջ այլոց հետեւեալները.

	ԴՐՈՒՇ		ԴՐՈՒՇ
Զէֆիրէ ընտիր շապիկներ 1 օձիքով	175-200	Հատ Լատեաս բիվիէի քօմքէա, ֆլէօռամի	150
Բիքէ և խասայէ ճերմակ շապիկ	200-225	Լօսիոնը 125, տիվինիա և Միքատօ հատ	100
Եւրոպական ընտիր ճերմակ	250	Եւրոպական ծանօթ գործարաններու զանազան հոտեր, լօսիօններ և քոլոնեաներ ճաշակաւոր շիշերով 0 տը Քօլօնեը օխայով	
Օձիք ճերմակ և գունաւոր տեղական	20	Էլէկանսը օխան 200, Քարմէնը	160
ւրոպական ընտիր ճերմակ	25	0 տը Քուալէթ օխայով Վոօլա, Ամպրը,	
Օձիք ճերմակ գօլալը և քաուչու	30	Ռոզէ և Վիոլէթ օխան	240
Մանչէթ քօ ալը գոյզը	40	Տանթիֆրիզ ժիպա և ուրիշ տեսակներ	15-20
Դրաված զուտ մետաքս զանազան գոյներ	50	Քրէմ սիման շիշը 25, քօլտրէմ Քիւրը	15
» » » ամենածանր եւր.	65	Մարմը կակուղցնելու համար քալօտէրմա	15
» ֆիօնկօ 20-25, հիւսուած մետք.	50-60	Բուտրաներ քուն Քալօ տէրմա	20
» բաբիյօն մետաքս	40-50	Մալաշին 20, Զիսկա 20, Լօրիա	25
Ժարէթիէր մետաքս 40, զապանակաւոր	50	Բուտրաներ Տիվինիա	100
Քրանճէզ լաստիկով	40-50	Քօմքէտիա և Ֆլօռամի	100
» Ամերիկ. ամենավերջին սիսթէմ	60	Օճառներ հոտաւէտ Մուալէթի, ածելուելու ակռայի	15-20
Գուլպա գերձանէ	20-25-30	Խոզանակներ և վրձիններ հագուստի, մազի, գլխարկի, ակռայի պէխ։	
Ֆիլտիքզուշանման, ֆանճէզի պակէթով	45-50-60	Ածելիներ, ջմելիներ, մկրատներ, սանրներ բօրթֆէօլներ, հայելիներ, կնկան քարով բարձ մանաներ։	
Գուլպա զուտ բուրդէ, նուրբ	60	Քօզմէթիքներ, ֆիքսատօրներ վերջապէս Մուալէթի ճոխ արդուզարդ։	
» տոկուն և հաստ անգլ.	80	Ճաշակաւոր նոր տեսակ քարթբօսթալներ, ֆանճէզի Մուղ և պահարաններ։	
» Ֆուպպօլի բուրդ	180	Ելեքտրական գրպնի լապտերներու, բիլե և ամբրիլներու ճոխ մեծերք անմրցելի գիներով	
» կնկան դերձան	35-40-50		
» » մուալին 75, մետաքս	100-140		
Ֆանէլա-վարտիկ դրձ. և ֆիլտքօզ	100-140-175		
» » անգլ բուրդէ	250		
» կնկան անգլ. զուտ բրգէ նրբահիւս	225		
Քաշ քօրսէ 80, Քրիքօ	100		
Արանց և կանանց մետաքս, մէրսէլիզէ, պաճխտէ և խասէյէ Ձաշկինակներ ԽԻՍՏ ԱԺԱՆ			
Արանց և կանանց մուշանպաներ	800-1000		
Հովանոցներ 150-200-250, քալոշներ	180-200		

ՇՏԱՊԵՑԷՔ ԱՒԹՔԷՆ ՕԳՏՈՒԻԼ

ՆՈՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԵՐՊԱՍԵՂԻՆԱՑ

ԱԴԱՄ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

ԶՈՒԽԱ ՊԷՏԷՍՔԷՆ ԹԻՒ 19

ԵԹԷ մտադրած էք ո և է հագուստ մը չինել, իսկոյն յիշեցէք մեր կերպասի վաճառատունը, որ միակն է միմիայն Իզմիրի տեսակներ պարունակող Անգլիական զուտ բրդէ զանազան գոգմիրներու, սերժերու, վիզոնեներու, չուաքիներու և զանազան կերպասներու, օգտուեցէք միշտ մեր նոր ստացած կտորներէն։

Ներքին Պատասխանատուութիւններ

Բ.

ԻԹԹԻՀԱԴ-ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵՆԷՆ ՑԵՏՈՑ

Կովկասի Հայ-Թաթարական կռիւներէն ամիջապէս վերջ Կովկասի փոխարքայի օդնական Գ. Շաթիլով նշանական խօսք մը բաց է.— «Կը կրնամ հաւատալ Դաշնակցութեան գործիչ մարդիկու գործ հայթայթել, որ ինը բաներ վաղը ձեր գլխին փորձանք չի պատճառեն»։ Հ. Ը. Դաշնակցութեան ազդեցիկ ամբողջ գաղտնիքը ուղիղ է փուռել Շաթիլովի այս արտայայտութեան մէջ։ Հայ Թաթարական կռիւը, զոր հայ ժողովուրդը մղեց, և զոր Դաշնակցութիւնը կոնակցական ճարպիկութեամբ մը իր օգտին-ինչ առանձնաշնորհումը ըրաւ, դաշնակցական չարքերու ձրիակերներուն վրայ նոր ձրիակերներու ահագին բիւ մը աւելցուց։

Անհրաժեշտ էր ապրէին ինչ գլխով ալ որ ըլլար Ռուսաստան նպաստաւոր գիտի՝ մը չէր ընծայեր իրենք սկզբունքով դաշնակցած Ռուսահայկական ընկերվարականներու հետ, իրենց վրայ հրաւիրած էին կառավարութեան անվստահութիւնը և հակոպռութիւնը իրենց հակառակ վրէժխնդրութեան համար։ Այս ուսուցութեան պատճառաւ էր անշուշտ, որ Զօրավար Ալիեւիտովիչի Նիւ Եօրքի ժողովին ալ չմասնակցեցան։ Եւ եթէ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը կը նախընտրէր իթթիհատականներուն հետ հաշտուիլ, պատճառը սա էր որ իթթիհատականներուն հակառակ քաղաքականութիւնը կը համապատասխաներ իր յիմար վերաբերումին հանդէպ Զարիզմի, և յետոյ «Սահմանադրականի!» և «Բարեկարգեալ»! Թուրքիան իրեն պիտի տրամադրէր «չհակործումի» և «ապրուստի», ինչպէս նաև կուսակցական տիրապետութեան ընդարձակ դաշտ մը։

Իթթիհատի հետ իր եղբայակցութեան չնորհիւ էր որ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը Թուրքիա մուտք գործեց իբրեւ «Սահմանադրութիւնը ստեղծող» միակ հայ կազմակերպութիւնը։

Առաջին օրէն իսկ Դաշնակցութիւնը Թուրքիոյ մէջ իր բռնապետական ձեռքը ցոյց տուաւ, Պատրիարքարանի գլխուն, Ժողովրդեան հանդէպ և բոլոր ընտրական գործերու մէջ։ Դաշնակցութիւնը Թուրքիոյ Սահմանադրական էժիմի ամբողջ չբլնին, իթթիհատական շարքերէն իր նախընտրութիւնը ըրաւ Թալեաթ պէյի վրայ, մասնաւորապէս և գանիկայ պատուեց «ընկեր» Թալաթ»,' և «մեր Թալաթը» պատուանունովը։ Այդ մասնաւորուած նախասիրութիւնը իր բարոյական հիմերը ունի։ Շէրիֆ փաշան, Իթթիհատականներու ղեկավարները, «ընկեր»ները կազմած միջոցին սապէս կը գրէ Թալաթի համար։ «Իր վարչութեան տակ էր, որ կազմակերպուեցաւ «Ֆէտայի»ներու (քաղաքական մարդասպաններու) ընկերակցութիւնը, ինքն է ներքին քաղաքականութեան մէջ «տէրօրական» գաղափարներու դրդապատճառը։ Անճնապէս ինքն էր որ 1913 Յունուար 23ին բռնի ոյժ գործածեց Քհամիլ փաշայի խորհրդարանին դէմ, և ուր Նազըմ փաշա իրմէ առաջ ատրճանակի երկրորդ հարուածը»։

Շէրիֆ փաշան կոդմէն գծուած Թալաթի այս դիմանկարը, ըստ ամենայնի կրնայ պարզել Թալաթի մասին Դաշնակցութեան ունեցած նախասիրութիւնը, այնպիսի տեսակ մը, իբր «ազատարար» Դաշնակցութիւնը իր դիրքը զօրացնելու համար պէտք կզգար ամբաստանեալի բոլոր զէնքերուն, նոյն իսկ փայտին ու «սուիայ»ին, որոնք երեսուն եկան չարունակ զգաստացնելու համար ընդդիմախօս երեսփոխանները, կամազրկելու համար օրուան պատրիարքներն ու առաջնորդները, և յոյց տալու Ժողովրդին իր կուսակցական մեհենազօրութիւնը։

Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը, չնորհիւ իթթիհատի հետ իր եղբայրակցութեան, և մանաւանդ «ընկեր Թալաթի» ահարեկչական ոյժի պաշտամունքին, ո՛չ միայն պետական չահաւոր պաշտօնները իւրացուց, այլ և մանաւորներու գործին միջամտեց, և դաշնակցական ըլլալը «պայման դրաւ» պետական կամ ազգային պաշտօնի մը պլուս կարեւոր մնալու համար։

Կը ճանչնամ պետական բարձրատիճան Հայ պաշտօնատար մը, որ իր կեանքին մէջ բանաստեղծութենէն և բախտախաղէն զատ քանի մը չէ՛ ուզած խառնուիլ ազգային չրջանակի մէջ։ Համիտի անկումով այդ մարդը տ՛ել բարեացակամ մէկը չունէր իր շուրջը։ Դաշնակցան գործիչներէն մին կը ներկայանայ յիշեալին, և կըսէ.

(Շարունակելի)

Ազգային Անցուդարձ

Ազգ. Կեդր. Որբանոցի վարչութիւնը վերջերս սկսած է չաքաթական երկու նի տեր գումարել և որբանոցի ներքին կազմակերպութեան մասին զանազան որոշումներ տալ իր վերջին նիստերէ մի յն մէջ որոշած է որ վարչութեան ամ ՃՆերէն մէյ մէկ հոկի. կանոնաւորապէս այցելեն չաքաթ կն օր մը Որբանոցը և մօտէն իրթգիկ գտնեան անհրաժեշտ պէտքերուն և որբանոցի ներքին վիճակին։ Մանաւանդ հրահանգ տուած է Որբանոցի ներքին բժիշկ Տօքթ. Վարդանեանի, որ պէտք եղած ատեն կան վիճակին վրայ մանրամասնօրէն քննութիւն կատարէ, մէն մէկ յն ամառ ձի վիճակագիրը պատրաստելով, որպէսզի երբէ հարկ ըլլայ խորհրդակցութեան հրաւիրուին նաև Իզմիրի ձանօթ բժիշկ երէն, որքէրէ տկարախտացեալներուն կամ մասնաւոր հիւանդութի, ներու եղանակայ եղողներու հարկ եղած դարմանները տալու համար։ Այցեալ կիրակի վարչութիւնը խառն նիստ մըն ալ ունեցած է հաստատութեան իշնամակալուհի տիկնանց հետ և կարգ մը որոշումներէ զատ, նաև Անգլիայէ հասած նոր հագուստեղէններու կարուձեւի մասին որոշումներ տուած։ Իսկ Տիկին Վանէքըն ջարգ որոշ լուր մը հասած չըլլալով, որոշած է տեսչութեան պաշտօնին հրաւիրել Օր. Մարթա Հալաճեանը և առժամապէս իրեւ փորձ պայմանագրուիլ անոր հետ։

— Կիրակի օր Բանիոնիոնէ դաշտը տեղի ունեցած է Հայկական և Աբգլոն խումբերու միջև ծանուցուած մեծ մրցումը ի ներկայութեան միջազգային երկտեռ խուռն բազմութեան մը։ Հայկական Ծունական խումբին լաւ խաղացողներուն, Հայկական խումբը յաջողած է չախչախիլ յաղթանակ մը տանիլ և գէրօի դէմ երեք կոլով խաղը շահիլ։ Կ'շնորհաւորենք հայ փութ. պօլիսդ-երը, յաջտեւ յաղթանակներ մաղթելով իրենց։

Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՃԻՒՂ.

Գոչթանէսըն 1920 Դեկտ. ամսուան

Ա. Իզմիրի Մասնաճիւղը

1. Պատրաստել տուած է 210 դեղագիրներ արժէք լ. ս. 52,
2. Բաշխուած է քիլօ 3 ձկան իւղ,
3. Ստանած է 3 հիւանդներ,
4. 4 երկտեռ ադգայիններու նեբարկել տուած է Նէօսալվարդանի զանազան տէրէներ։

Բ. Գօրաէլիօի Մասնաճիւղը

1. Ստանած է 8 հիւանդներ,
2. Պատրաստել տուած է 17 դեղագիրներ։

Գ. Գարաթաշի Մասնաճիւղը

1. Ստանած է 9 հիւանդներ
2. 845 դրչի. դեղ բաշխուած։

(Կընդ.)

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. Հիւանդանոցի.— Օր. Լուսի Պերկամալեան (Բարիզ) 50 ո. ղրկեցաւ Մուրատ Պերկամալեանի մահուան քառասունքին առթիւ (Գ. Ն.)։

Ա. Կ. Ո.— Օր. Լուսի Պերկամալեան (Բարիզ) 50 ո. ղրկեցաւ Մուրատ Պերկամալեանի մահուան քառասունքին առթիւ (Գ. Ն.)։

Նմանապէս Գ. Կարօ և Մարկրիտ Մ. Պերկամալեան (Բարիզ) իրենց մօրաքրոջ՝ Օր. Քրիստին Պերկամալեանի միջոցաւ ողբացեալ Հօր մահուան քառասունքին առթիւ 40 ո. իրենց ողբացեալ հօր մահուան քառասունքին առթիւ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Փ.— Էջեր	
Լօնտօն	577 1)2
Նիւ—Եօրք	65 1)2
Բարիզ	10 23/40
Հռոմ	5 24/40
Ամքէնք	)40
Պէռլին	91 1)2)40
Վիէննա	
Հելսինտա	50 30)40
Թղթադրամ	
Անգլ. ոսկի	574
Տօլար	147
Ֆրանք	10 13/40
Լիր Իտալ.	5 25/40
Տրախմի	11 15/30
Լէյ	2 /40
Րուպլի	156
Մարք	2 18/40
Ռուբօն	12 /40
Ոսկի	605
Նաբոլէոն ոսկի	525

Ա Զ Գ
Օ Ր Ա Կ Ա Ր Ք

990 998 Ո—ԱՆՈՒՆՔԸ Ը. ՊՈՍԹՈՆ ՄԱՍ